

HOLSTI, KALEVI J.: *International Politics. A Framework for Analysis*. Prentice-Hall Inc. Englewood Cliffs 1967. XV + 505 s.

Kansainvälisen politiikan eri aspekteja koskevan tietomäärän lisääntyminen ja lähestymistapojen moninaisuus ovat viime aikoina pakottaneet kansainvälisen politiikan tutkijat keksimään ratkaisuja näiden tietojen esittämisestä aiheutuviin pulmiin. Yhtenä vaihtoehtona on ollut yhä rajallisempien erityistutkimusten laatiminen. Eduistaan huolimatta niiden haittana pitemmän päälle on kuitenkin synteetin puute. Kansainvälisen politiikan yleis- tutkimusten laatijat puolestaan ovat pyrkineet kokoamaan erilliset tiedot systemaattiseksi kokonaisuudeksi erityyppisillä menetelmillä. Esilläoleva Kalevi J. *Holstin* kirja kuuluu jälkimmäiseen kategoriaan.

Kansainvälisen politiikan tutkimuksessa on Holstin mukaan havaittavissa ainakin neljä lähestymistapaa. Vanhimpana voidaan pitää kansainvälisten instituutioiden ja lakien analysointia, jossa keskitytään mm. sopimusteksteihin ja instituutioiden toimivaltuuksiin ja menettelytapoihin. Toinen huomattava tutkijaryhmä ovat puolustus- ja sotilaspolitiikan tutkijat, joiden mielestä paras tapa stabiliteetin aikaansaamiseksi on turvallisuus- ja strategisten ongelmien tutkiminen. Joidenkin mielestä nämä lähestymistavat, vaikkakin

tarpeellisia, eivät kuitenkaan ole riittäviä. Näiden henkilöiden mielestä tutkijoiden tehtävänä on esittää yleisiä lauseita ja teorioita, joiden avulla sitten voidaan selittää kansainvälisen tason poliittisia tapahtumia. Neljännen ryhmän tutkijat yhdistävät kolme edellistä lähestymistapaa ja pyrkivät normatiiviseen tavoitteeseensa — konflikteihin ja väkivaltaan johtavien prosessien valvontaan — keräämällä suuret määrät luotettavaa tietoa ja käyttämällä hyväkseen muissa sosiaalitieteissä kehitettyä metodologiaa. Tätä ryhmää voidaan karakterisoida rauhantutkijoiksi. Loppujen lopuksi erilaisista keinoista huolimatta kaikkien näiden ryhmien perimmäisenä pyrkimyksenä kuitenkin on rauhan aikaansaaminen ja turvaaminen.

Organisoivien käsitteiden ja teorioiden tarve kansainvälisen politiikan tutkimuksessa on kiistaton, sillä ne auttavat mm. kokoamaan ja valitsemaan tietoja. Toisaalta niillä kyllä on omat vaaransakin, sillä kehyksen — varsinkin jos se on kovin jäykkä tai yksioikoinen — ulkopuolelle saattaa jäädä tärkeitäkin seikkoja »asiaankuulumattomina». Analyysin kehystä laadittaessa on ongelmana usein analyysiyksikön valinta. Tätä ongelmaa lienee perinpohjaisimmin pohtinut Kenneth Waltz mainiossa teoreettisessa tutkimuksessaan *Man, the State and War*.¹ Analyysin taso voi olla yksilökohtainen, jolloin pääasiallinen huomio kiinnitetään yksityisiin päätöksentekijöihin, tai valtiokohtainen, jolloin luonnollisesti keskitytään valtioiden käyttäytymisen selvittämiseen. Lopulta kansainvälistä politiikkaa voidaan analysoida myös kansainvälinen järjestelmä lähtökohtana. Hienojakoisempaan jaotukseen pyrittäessä voidaan joidenkin mielestä² analyysiyksikköinä käyttää yksilö- ja valtiotasojen välillä ryhmää, organisaatiota tai instituutiota. Holstin mielestä kaikki tasot — yksilö, valtio ja järjestelmä — ovat tutkimuksessa tarpeellisia ja niinpä hän käyttääkin kirjassaan niitä kaikkia, aina tarpeen mukaan.

Holstin esittämä analyysin kehys voidaan tiivistää viiteen pääkohtaan. Ensimmäisessä keskitytään järjestelmätasolla kansainvälisiin järjestelmiin ja valtioiden yleisiin ulkopoliittisiin orientoitumisiin, joita ainakin osittain voidaan selittää vallitsevan järjestelmän tunnusomaisten piirteiden perusteella. Seuraavassa pääkohdassa siirrytään valtiotasolle ja tutkitaan valtioiden ulkopoliittisia tavoitteita ja niiden muotoilua. Eniten tilaa on uhrattu niiden menetelmien kuvaamiseen, joita valtiot käyttävät pyrkiessään saavuttamaan tai puolustamaan tavoitteitaan. Vuorovaikutuksessaan ja ulkopoliittikan välien valinnassa valtiot eivät kuitenkaan ole vapaita toimimaan haluamallaan tavalla, vaan niiden toiminnalla on sekä ulkoisia että sisäisiä esteitä, joita kuvataan neljännessä pääkohdassa. Lopuksi tulevat hiukan epäjohdonmukaiset luvut kansainvälisten konfliktien ratkaisemisesta sekä yhteistyöstä ja konflikteista turvallisuusyhteisöissä.

Toisessa ja kolmannessa luvussa Holsti analysoi erityyppisiä kansainvälisiä järjestelmiä. Lähtökohtanaan hänellä on kolme historiallista järjestel-

mää; Chou-dynastia Kiinassa 1122—221 eKr., Kreikan kaupunkivaltiot 800—322 eKr. ja renessanssin Italia. Näistä järjestelmistä siirrytään Euroopassa 1700- ja 1800-luvulla vallinneiden järjestelmien kautta nykyiseen kansainväliseen järjestelmään. Tutkimiansa järjestelmien perusteella Holsti laatii, käyttäen järjestelmän rakennetta erottavana kriteerinä, neljä kansainvälisen järjestelmän mallia: (1) hierarkkinen, (2) diffuusi, (3) diffuusi-blokki ja (4) polaarinen.³ Esimerkkeinä Holstin järjestelmämalleista voidaan mainita läntisen Chou-dynastian aikakausi (hierarkkinen), Eurooppa 1700- ja 1800-luvuilla (diffuusi), Eurooppa välittömästi ennen toista maailmansotaa ja koko maapallo v. 1955 jälkeen (diffuusi — blokki) sekä Napoleonin sotien ja 'kuumimman' kylmän sodan (1946—55) aikakaudet (polaarinen). Kansainvälisen järjestelmän rakenne vaikuttaa valtioiden valitsemiin ulkopoliittisiin suuntauksiin, ja niinpä neljännessä luvussa edellisiin lukuihin liittyen analysoidaan eristäytymisen, liittoutumattomuuden ja liittoutumisen strategioita.

Valtioiden ulkopoliittisissa tavoitteissa voidaan erottaa toisaalta jokseenkin pysyviä pitkän tähtäyksen päämääriä (esim. ideologian edistäminen) ja toisaalta välittömämpiä 'keski'- tai lyhyen tähtäyksen päämääriä, kuten taloudellinen kasvu, valtion arvonkohottaminen tai laajentuminen.⁴ Ulkopoliittisten tavoitteiden muotoiluun vaikuttavat puolestaan vallitsevan järjestelmän rakenteen lisäksi mm. päätöksentekijöiden arvot ja persoonalliset tarpeet, valtion tarpeet ja kapasiteetti, yleinen mielipide ja erityiset ryhmäintressit sekä organisatoriset arvot ja perinteet, erityisesti ulkoministeriössä.

Analyysin kolmannessa pääkohdassa siirrytään ulkopoliitiikan tavoitteista ja niiden muotoilusta valtioiden välisten vaikutussuhteiden ja tavoitteiden saavuttamisen kuvaamiseen. Holstin mukaan voidaan erottaa kuusi erityyppistä vaikutustapaa: (1) vakuuttelu, jossa valtio esittää toiselle ehdotuksen ja saa siihen myönteisen vastauksen ilman eksplisiittisiä palkintoja tai rangaistuksia, (2) palkintojen tarjoaminen, (3) palkintojen antaminen, (4) rangaistuksen uhka, (5) rangaistuksen rankaiseminen, jossa molemmat osapuolet käyttävät rangaistuksia ja joutuvat myös molemmat niistä kärsimään, (6) voima. Seitsemännen luvun yleisestä vallan analyysistä siirrytään kuvaamaan erityisiä politiikan välineitä; aluksi diplomaattisia neuvotteluja ja propagandaa, jossa käytännön esimerkkeinä yleiskatsauksen lisäksi käytetään Neuvostoliiton, Yhdysvaltojen ja Egyptin propagandatoimintaa.

Diplomatia ja propaganda ovat melko perinpohjaisesti käsiteltyjä aiheita, joten Holsti ei saa niistä paljonkaan uutta irti, vaan niistä tulee pikemminkin obligatorisia analyysin kehyksen 'täytteitä'. Sen sijaan politiikan taloudellisia välineitä sekä salaista sotilaallista toimintaa ja interventiota käsittelevissä luvuissa pilkahtelee monia mielenkiintoisia oivalluksia. Taloudellisia vaikutustapoja kuvaavassa luvussaan Holsti käyttää sivun verran 'yöpakkastemme' selvittämiseen. Selonteko on ylipäänsä asiallinen, mutta eräs asiavirhe pilaa

vaikutelmaa. Holstin mukaan Neuvostoliitto keskeytti kaiken kaupan Suomen kanssa marraskuussa 1958. Tosiasiassa Neuvostoliitto kieltäytyi vastaanottamasta eräitä Wärtsilän, Valmetin ja Rauma-Repolan toimituksia sekä lykkäsi muutamien maksujen suorituksia, mutta muu kauppa kyllä jatkui. Keskeytettyjen toimitusten ja maksujen arvo oli 1.9 mrd silloista markkaa eli 4 % Suomen v. 1958 kokonaisviennistä Neuvostoliittoon. Aseita, sotaa ja poliittista vaikutusvaltaa käsittelevän luvun on kirjoittanut Ole R. Holsti ja siinä hän keskittyy etupäässä selvittämään pelotusvoiman (deterrence) käyttöä poliittisen vaikutuksen välineenä.

Seuraavassa pääjaksossa tulevat esille valtioiden toiminnan ulkoiset ja sisäiset esteet. Ulkoiisiin esteisiin Holsti laskee kuuluviksi kansainvälisen oikeuden sekä muiden valtioiden odotukset ja maailman 'yleisen mielipiteen'. Toiminnan sisäiset esteet voitaneen jakaa karkeasti yhteiskunnallisiin ja yksilöllisiin. Edellisiin kuuluvat yleinen mielipide, erilaiset kulttuurinormit ja kapasiteetti. Yksilöllisiin esteisiin voidaan puolestaan lukea tärkeimpien päätöksentekijöiden persoonalliset ja moraaliseettiset esteet.

Kansainvälisten konfliktien ratkaisemista käsittelevän luvun alussa tarkastellaan erilaisia ratkaisumuotoja — vetäytymistä, valloitusta, alistumista, kompromissia sekä oikeudellista ratkaisua. Sitä seuraa perinteinen katsaus riitojen rauhanomaista ratkaisua edistäneiden instituutioiden kehitykseen ja niiden toimintaan ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Viimeisessä luvussa keskitytään integraatio-ongelmiin vastapainoksi kirjan alkuosan bilateraaliselle lähestymistavalle. Tässä turvallisuusyhteisöjen konflikteja ja yhteistyötä käsittelevässä luvussa lähestytään integroituneiden yhteisöjen prosesseja etupäässä *Deutschin*, *Etzionin* ja *Haasin* integraatioteorioiden valossa.

Holsti ei omien sanojensa mukaan pyrikään luomaan mitään kansainvälisen politiikan teoriaa, vaan analyysikehyksen, johon voidaan nittoa tarvittava määrä eritasoista tietoa. Näin ollen 'International Politics. A Framework for Analysis' onkin ennen kaikkea perusteos ja oppikirja. Tällaisen luomisessa hän onkin onnistunut hyvin, kun ottaa huomioon ne monet vaikeudet, joita tällaisen teoksen laatija kohtaa. Dina A. Zinnesin mielestä Holstin aiheiden järjestely on parhaimpia ja kiinteimpiä, mitä hän on tavannut. Yleensäkin Holstin kirjan sisältöä on pidetty yhtenä parhaimmista ratkaisuisista tämäntyyppisten kansainvälisen politiikan perusteosten joukossa.⁵

Erikoista huomiota on kiinnitetty Holstin onnistuneeseen toimija (actor)- ja järjestelmätason fuusioon, jossa painopiste tosin on edellisellä, mutta joka kuitenkin ottaa huomioon myös usein laiminlyödyn järjestelmän vaikutuksen.⁶

Raimo Väyrynen

LÄHDEVIITTEET

¹ Waltz, Kenneth, Man, the State and War: A Theoretical Analysis, Columbia University Press, New York 1959.

² North, Robert et al., Content Analysis, A Handbook with Applications for the Study of International Crisis, Northwestern University Press, Printed in the United States of America 1963.

³ On mielenkiintoista verrata näitä järjestelmämalleja Morton Kaplanin osittain samanlaisiin malleihin: (1) Voimatasapaino-järjestelmä, (2) löyhä kaksinapainen järjestelmä, (3) tiukka kaksinapainen järjestelmä, (4) yleismaailmallinen järjestelmä, (5) hierarkkinen järjestelmä ja (6) 'unit veto' -järjestelmä. Morton A. Kaplan, Balance of Power, Bipolarity and Other Models of International Systems, American Political Science Review, vol. LI (1957), s. 684—693.

⁴ Hiukan samantyyppisen, joskin spesifisemmän Neuvostoliiton ulkopolitiikkaan sovelletun mallin on esittänyt Jan F. Triska. A Model for the Study of Soviet Foreign Policy, American Political Science Review, March 1958, s. 47—57. Mallin mukaan NL:n ulkopolitiikka koostuu viidestä komponentista, ideologiasta, strategiasta, operationaalisesta suunnasta ja taktiikasta — lueteltuna yleisestä spesifiseen ja pysyvästä lyhytaikaiseen. Viidentenä komponenttina on propaganda, jota voidaan pitää kaikille komponenteille yhteisenä.

⁵ Zinnes, Dina, An Introduction to the Behavioral Approach: A Review of books by Hayward Alker, K. J. Holsti, Charles McClellan and Bruce Russett. The Journal of Conflict Resolution. Vol. XII, number 2, June 1968, s. 260 sekä Handfrider, Wolfram, International and Comparative Politics. Toward a Synthesis? World Politics, Vol. XX, number 3, April 1968, s. 493.

⁶ Zinnes mt.